Το τάλαντο του Pyotr Mamonov (Νίκος Τουλαντάς)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 6 Οκτωβρίου, 2022

Ως έναν από τους μεγαλύτερους σύγχρονους ηθοποιούς, χωρίς μεγάλη εργογραφία και περιορισμένης φήμης σε παγκόσμιο επίπεδο, έχω ξεχωρίσει τον Ρώσο-Νορβηγό Pyotr Nikolayevich Mamonov. Γεννηθείς στη Μόσχα το 1951, μουσικός και μουσικοσυνθέτης της ροκ, ως ηθοποιός έχει συμμετάσχει σε 14 κινηματογραφικά φιλμ. Πολυτάραχη ζωή που μετά τα 40 της έτη βρήκε ξεκούραση στον Ορθόδοξο Χριστιανισμό. Κρατώντας το τελευταίο δεδομένο στο πίσω μέρος του μυαλού μου, από τις συμμετοχές του σε κινηματογραφικά πρότζεκτ, ξεχωρίζω και προτείνω συχνά σε σινεφίλ φίλους δύο αριστουργηματικές ερμηνείες του. Το Ostrov (Pavel Lungin/2006) – π. Ανατόλιος – και το Tsar (Pavel Lungin/2009) – Ιβάν ο Τρομερός.

Πρόκειται για δύο κόντρα ρόλους που συναντιούνται κάπως στο γεγονός πως πρόκειται για δύο αρκετά φευγαλέες προσωπικότητες, αν και σε αντίθετες τροχιές και πεποιθήσεις. Η διαφορά τους είναι πως ο ένας είναι άγιος που το παίζει τρελός (φαντασιακός αλλά μελετημένος και βασισμένος πάνω σε αληθινούς χαρακτήρες τέτοιας πάστας) και ο άλλος είναι τρελός που το παίζει άγιος (και ιστορικό πρόσωπο).

Α. Ostrov (Το νησί)

Ο μοναχός π. Ανατόλιος, μετά από ένα περιστατικό, που τον ρίχνει στη συνείδηση της μεγάλης του δειλίας κι αδυναμίας, μονάζει σε ένα μοναστήρι και συγκεκριμένα σε ένα μικρό νησάκι απέναντί του, στην καρβουναποθήκη, όπου και διακονεί ως

θερμαστής. Εκεί μένει κι εκεί – πάνω στα κάρβουνα – κοιμάται, αρνούμενος κάθε πρόταση να αλλάξει περιβάλλον αποχωριζόμενος τον τόπο ησυχασμού του. Διάφορα τεχνάσματα και σαλότητες θα τον βοηθήσουν να αποθήσει οποιαδήποτε «ποιμαντική» συμβουλή εξ ενός των συμμοναστών του, ο οποίος σκανδαλίζεται ιδιαίτερα με την προσωπικότητα του Ανατολίου και εισηγείται στον ηγούμενο περί της «απρεπούς» συμπεριφοράς του. Ο ανώριμος πνευματικά αυτός μοναχός, έως το τέλος της ταινίας θα έχει πάρει το μάθημά του και θα έχει αντιληφθεί πως ο Ανατόλιος δεν είναι αυτό που σκέφτεται επιπολαίως και το προσωπείο πίσω από το οποίο κρύβεται περίτεχνα ο σαλός άγιος.

Η φαινομενική αλλοκοτιά του θα μπερδέψει και τους πολλούς επισκέπτες του – η φήμη του εξαπλώνεται – κρύβοντας τις αρετές του, χωρίς όμως να αφήσει αβοήθητους τους ανθρώπους που αναζητούν τις συμβουλές του. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το θέατρο που παίζει, παρουσιαζόμενος ως υποτακτικός του π. Ανατολίου ο οποίος, δήθεν βρίσκεται στο διπλανό δωμάτιο και δε δέχεται επισκέπτες αλλά, διορατικός ων, μεταφέρει τις συμβουλές του μέσω του «υποτακτικού» του.

Ο ηγούμενος θα αναγνωρίσει το πνευματικό ύψος του Ανατολίου, αφενός απορρίπτοντας τις κατηγορίες του αδερφού που τον κατηγορεί, αφετέρου ζώντας για λίγο μαζί του στην αποθήκη και λαμβάνοντας την – πάλι δια φαινομενικής σαλότητας – διακριτική επέμβασή του.

Οι άνθρωποι θα ζήσουν το θεραπευτικό του χάρισμα, τη διορατική καμουφλαρισμένη συμβουλευτική του και προς το τέλος της ταινίας θα φανεί και το ειδικό του χάρισμα να εκβάλλει δαιμόνια.

Ο χαρακτήρας περνάει την ώρα του προσευχόμενος θερμά, κάνοντας το διακόνημά του, δεχόμενος επισκέπτες κι εκκλησιαζόμενος με τους άλλους μοναχούς. Η συντριβή της προσωπικότητάς του αγγίζει και συγκινεί όσους τουλάχιστον ενδέχεται να έχουν μία ελάχιστη γνώση για το τι μπορεί να συμβαίνει στην ψυχή αυτού του αλλοιωμένου από τα θεία ανθρώπου, ενώ σίγουρα πολλοί δε θα καταλάβουν περί τίνος πρόκειται και, κοσμικώς σκεπτόμενοι, θα εκλάβουν τις συμπεριφορές του ως νευρωσικές και καταθλιπτικές. Η επίπονη διαδικασία της νήψεως της προσωπικότητας και οι επιπτώσεις της θείας αλλοίωσης, γίνονται πιο κατανοητές, στο κοινό που απέχει από την ορθόδοξη πνευματικότητα, μελετώντας κείμενα και βίους αγίων (ειδικότερα της κατηγορίας των σαλών) πάνω στα οποία βασίστηκε και χτίστηκε ο ρόλος.

Ο π. Πέτρος Μινώπετρος (παπάς και σκηνοθέτης – υπεύθυνος της ταινιοθήκης της αρχιεπισκοπής Αθηνών) μιλά για την καλύτερη ταινία σχετική με τον Ορθόδοξο Μοναχισμό, υποδηλώνοντας βέβαια και της ορθόδοξης πνευματικότητας. Είναι σίγουρα πρωτοφανές κινηματογραφικά, όχι τόσο σαν θέμα – υπάρχουν πολλές

ταινίες βίων αγίων ή και του Χριστού – όσο σαν εγκυρότητα βάθους περιεχομένου.

B. Tsar (Ο Τσάρος)

Ο τσάρος, Ιβάν ο Τρομερός, είναι ένας βαρύτατος ρόλος και η ταινία εξαιρετικά φορτισμένη με αρνητισμό από την καταπληκτική απόδοση του Mamonov. Ο άνθρωπος παραδίδει μαθήματα υψηλού επιπέδου υποκριτικής.

Επιβλητικός όσο δε πάει, τα γεμάτα κακία κι αφροσύνη βλέμματά του σε πείθουν για την τρομερότητα της υπόθεσής του ενώ οι αποφάσεις του δείχνουν το ανήλεο του εσωτερικού του.

Ένας συμπαθής και ήπιος ιερωμένος, μαζί με ένα υιοθετημένο κοριτσάκι, θα δείξουν να μαλακώνουν λίγο το ύφος του αλλά μόνο περιστασιακά, εφόσον τα κακουργήματα του δυνάστη δε θα σταματήσουν με καμία συμπάθεια και συμβουλευτική.

Παρακολουθείς τη νεύρωση και μανία του ανθρώπου που αδίστακτα πατά κι εκτελεί οποιονδήποτε αντισταθεί στις βουλές του. Περιστοιχιζόμενος από εξίσου αρρωστημένες προσωπικότητες (επίσης εξαιρετικές ερμηνείες), η πλάνη του βαθαίνει τροφοδοτούμενη με δαιμονικό θρησκευτισμό και τη δουλοπρεπή ανθραπαρέσκεια των αυλικών του αυτών.

Ο Ιβάν προσεύχεται πολύ ως υποτίθεται ορθόδοξος χριστιανός κάνοντας εμφανή αυτήν την κλασική πολυσυναντημένη νεύρωση του ανθρώπου που χρησιμοποιεί τα πάντα – στην προκειμένη περίπτωση και τον Θεό – με μόνο σκοπό την εξασφάλιση των προσδοκιών του που θα τυραννήσουν – συχνά στο έργο, έως θανάτου – όλους τους γύρω του. Είναι, εν ολίγοις, ένα τυπικό, εξωτερικό και χωρίς να θέλει να αναλάβει κάποιο κόστος προσωπικά, «γενηθήτω το θέλημά σου», ενώ εσωτερικά μιλά για το ιδιωτικό του θέλημα που πρακτικά σκορπά τον τρόμο και τη νέκρα.

Ένας ρόλος-δοκίμιο πάνω στις τραγικές εκφάνσεις της αρρωστημένα θρησκευτικής προσωπικότητας, σε συνδυασμό με την ακόρεστη δίψα για εξουσιασμό, αποτυπώνει θαυμαστά αυτό το ιστορικό και τραγικό πρόσωπο. Στον συγκεκριμένο ρόλο καταφαίνεται κάτι που έλεγε ο Ντοστογιεύσκι στους Αδελφούς Καραμαζώφ, πως «κόλαση είναι ο πόνος του ανίκανου να αγαπήσει», όση φαινομενική ευζωΐα κι αν απολαμβάνει, σε όποιον Θεό αγάπης κι αν νομίζει και δηλώνει ότι προσεύχεται.

* Ο μεγάλος καλλιτέχνης κοιμήθηκε στις 15.7.2021

Υ. Γ. Οι ταινίες είναι διαθέσιμες και στο διαδίκτυο.

(Πηγή: antifono.gr*)*